

ОЦЕНКА НА БАЗОВИ ТРАНСВЕРЗАЛНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ

доц. д-р Георги Тодоров, проф. д-р Маргарита Тодорова, доц. д-р Лилия Терзиева

Европейската рамка за ключови компетентности(ANC 2006/962/EC) определя 8 такива компетентности за живот и работа в нашето базирано на знание общество: *общуване на майчиния език; общуване на чужди езици; компетентност в областта на математиката и основни познания в областта на науката и технологията; дигитални умения; социални и граждански умения; предприемачество и инициативност; умение за придобиване на нови знания; изразяване на културна осъзнатост*. Обаче, съгласно EACEA/Eurydice (2012)[1], докато статусът на базовите компетентности (математически, научни и технологични) е добре установен, то разработването на програма и оценка на трансверзалните компетентности (граждански, социални, предприемачески) изостава и се намира на по-заден план. Това означава предизвикателство за практиката на висшето образование за изграждане на подобни компетентности, от една страна и разработване и предлагане на методи и средства за тяхната оценка, стандартизация и приложение в практиката, от друга.

Трансверзалните компетентности се дефинират като такива, които могат да се прехвърлят от едно работно място на друго (OECD, 2012). Понякога ги наричат и **общи, гъвкави** или **компетентности на съответната работна позиция**. Те могат да бъдат придобити по време на получаване на образование или при социални контакти и да бъдат пренесени в професионалната работна среда. Оценката на тази категория компетентности е предизвикателство, тъй като те не се дефинират лесно и не могат да се отделят напълно от специфичните компетентности (Gibb, 2014).

Решаването на тази задача е поставена в центъра на Европейския проект **SOCCEs** – **SOC**ial**Co**mpetences, **Ent**repreneurship and **Sense of initiative development and assessment framework** (*Компетентности, предприемачество, чувство за развитие на инициативата и оценъчна рамка*). Проектът се финансира от Европейската комисия, програма Erasmus+, ключови дейности 2 (Коопериране за иновации и обмен на добри практики), област „Стратегическо партньорство във висшето образование“. Участват 7 партньори от 6 страни, както следва: Университет Ковънтри – Великобритания (координатор), Великотърновски университет – България, Университет Болоня – Италия, Университет Монпелие – Франция, Laurea – Университет за приложни науки – Финландия, NHTV – Университет за приложни науки в Бреда – Холандия и SavaresB.V. – Холандия. Екипът на Великотърновския университет се ръководи от проф. д-р Маргарита Тодорова и участниците са членове на Съюза на учените в България, клон Велико Търново.

Целта на проекта SOCCEs е да се разработи и пилотно приложи **рамка за оценка на две трансверзални компетентности**, които са много важни за живота, а именно: **чувство за инициатива и предприемачество** и **социални компетентности**.

Основните иновационни елементи в проекта SOCCEs са:

- Рамка за оценка на развитието на „чувство за инициатива и предприемачество“ и „социални компетентности“.

- Нов методологичен подход: създаване на гъвкав модул, където трансверзалните компетентности въобще, и в частност инициативност и предприемачество, както и социални компетентности могат да бъдат оценени.
- Гъвкав модул за обучение, основан на решаване на задачи от реалния бизнес, базиран на виртуална интернационална on-line платформа за колаборативно учене. Виртуалната инерактивна платформа може да се приложи за обучение на преподаватели и други потребители за използването на разработения модул.
- Разработване и предложение за признаване на Европейски сертификат за оценка на трансверзалните компетентности и умения.

Изпълнението на главната цел премина през следните основни фази:

1. Извършване на аналитичен преглед и анализ на възможностите за оценка на трансверзалните компетентности и формулиране на основните подкомпетентности.

Като резултат се очерта **SOCES** Оценъчна рамка, фокусирана около следните пет области на компетентност :

- Положително отношение и инициативност;
- Комуникация и взаимодействие;
- Работа в екип и сътрудничество;
- Критическо и аналитично мислене или решаване на проблеми, включващо и оценка на риска;
- Креативност и иновативност.

За всяка от посочените области на компетентност беше изготвен подробен списък, включващ **три нива** на овладяване на посочените компетентности: ниско, средно и високо. Всяка компетентност се оценява със **съответни инструменти като валидирани оценъчни скали, рефлексивна самооценка, когнитивни тестове**[3,4]

Изгради се система от тестове, чрез които бяха анкетирани 60 студенти, 24 преподаватели и 6-те партниращи университета, с което се очертаха подходите за развиване на трансверзалните умения.

2. Определяне спецификациите на виртуална инфраструктура за провеждане на пилотно обучение.

След оценка и анализ беше избрана виртуалната платформа FAIRSHARE [2], чиято инфраструктура в пълна степен отговаря на условията за провеждане на on-line колаборативно учене, дискусии, в това число и уебинари, зареждане на материали и получени резултати от студенти и преподаватели. Работата с платформата беше улеснена чрез подготовката и предоставянето на ръководства за студенти и преподаватели. Като главен резултатът изпълнението на тази фаза са дефинираните общи спецификации към виртуална инфраструктура за колаборативно обучение.

3. Разработване на бизнес случаи за пилотно обучение, провеждане на обучението и оценка.

На основата на предложената методология се разработиха два бизнес пилотни

случая на проекти.

Първият бизнес случай беше наречен “**Централна библиотека - Хелзинки**” и се състоеше във включване на студентите в разработването на идеен проект на една съвременна електронна библиотека (каквато ще се строи в Хелзинки). Те трябваше да предложат решения на следните проблеми:

- Какви нови услуги и възможности за активно използване на „Централната библиотека” могат да се вградят?

- Какви конкретни действия в Централната библиотека могат да осигурят добро поддържане на отворено, активно и равнопоставено общество?

В него участваха 4 партньорски организации: Laurea (Финландия), ISEM (University of Montpellier, Франция), NHTV (Breda, Холандия) и Великотърновския университет (България). Реализира се от 8 екипа студенти от партниращите организации. Всеки екип имаше свой ръководител – преподавател. Като цяло в този пилотен случай взеха участие 32 студенти и 8 преподаватели.

Вторият бизнес случай, който носеше името “**Устойчиви технологии**” беше идентифициран от COV (Coventry University, UK) с участници COV и UNIBO (University of Bologna, Италия). Задачата беше да се включат студентските екипи при изпълнение на реалния проект RESSEEP (REtrofitting Solutions and Services for the enhancement of Energy Efficiency in Public Edification)[5]. Основните предизвикателства към студентските екипи бяха:

- Представяне на преглед на технологиите за използване в проекта RESSEEP;
- Представяне на бизнес идеята на технологичния пазар;
- Финализиране на бизнес идеята и ориентиране към пазара в Италия.

Тук взеха участие 4 екипа (23 студенти) и 2 преподаватели.

Изборът на участниците в единия или другия пилотен тест беше решен от партньорския консорциум, на основата на близостта на областите на тяхната работа с темите на бизнес случаите, които трябваше да се тестват.

Пилотното обучение се проведе в рамките на един месец по строго определен и детайлен график. Разработени бяха методически материали и ръководства за преподаватели и студенти за организация на работата (чрез седмични цикли) и използването на виртуалната инфраструктура за колаборативно взаимодействие. Към on-line платформата беше осигурен свободен достъп за участниците, благодарение на което те можеха да комуникират, да обсъждат идеи, да координират своите разработки, да зареждат материали на платформата, да провеждат уебинари и др.

Пилотното обучение стартира с деловата игра Marshmallow, бяха използвани и някои подходи на модела за иновации, разработка и дизайн „Двоен диамант”, разработен от **Британски съвет по дизайн (2005)**, съдържащ **4 фази (откриване, дефиниране, разработване, доставка) или още «4 D-та»** (Discover, Define, Develop, Deliver). Всяка една от тези фази беше с продължителност от една седмица.

Това способства за консолидиране на екипите, определяне ролята на отделните членове и по-добрата им организация.

Подготвени бяха нарочни, в дигитален вид, on-line анкети за оценка на компетентностите както на студентите, така и на преподавателите. Те бяха анкетирани преди началото на пилотното обучение и след неговото приключване. Обработката на резултатите позволи както да се определят отделните компетентности, така и нивото на промяна (подобрене) след приключване на обучението.

Предимствата и възможностите, разкрити след провеждането на пилотното обучение се свеждат до:

- Активиране и изграждане на компетентности за работа в екип и комуникационни компетентности;
- Привличане на интереса на студентите за подобряване на техните умения;
- Интернационално сътрудничество, съществено значимо за тези студенти, които са имали малък опит и възможности за такава дейност по време на обикновените университетски курсове;
- Интердисциплинарна работа и оценка на други професионални перспективи и изисквания.
- Повишаване на практическото влияние на интернационалния аспект на предприемаческите трансверзални компетенции;
- Виртуалната колаборация би била по-ефективна, ако позволява за различни типове на взаимодействие и планиране “задължителни” регулярни сесии;
- По-продължителните тестови времеви рамки позволяват реализирането на обратни връзки за наблюдаване на дейностите и подобряване на провежданата от студентите работа под ръководството на преподавателите;
- Предлагане на дейности във виртуалната среда за възможни взаимодействия (например уебинари) чрез допълнителна интеграция с други медии и средства.

4. Оценъчна рамка и методология

Тази рамка определя предприемаческите и социални компетентности и се описва предложената мрежа за тяхната оценка (подходи и инструменти).

Предлага се тези компетентности да се измерват чрез самооценка, използвайки подходящи готови и/или адаптирани от екипа методики и скали като: Rogers, Chamberlin, Ellison и Crean (1997), валидирана психометрична скала, разработена от Dweck (1999), Likert, Brief Emotional Intelligence Scale, разработена от Davies, Stankov, and Roberts (1998), скала на предприемаческите компетентности, самопознаване, ориентираност към учене и планиране упоритостта, разработена от KyndtiBaert (2015); Interpersonal Communication Competence Scale разработена от Rubin и Martin (1994), оценка на групова работа и управление на екип се използва метода на Belbin ролята и творческото упражнение “The Marshmallow challenge”, творческо решение на задачи и самооценъчни психометрични мерки за оценка на риска, (Morris et al., 2013), скалата на Rogers et al. (1997), скала за иновациите (Mueller & Thomas, 2001) и др.

Друг основен резултат от изпълнението на тази фаза е разработването на Европейски стандарт за оценка на трансверзални компетентности и сертификация, наречен "EuroComPass". Тази система ще се предложи за широко обсъждане и използване по подобие на Европейския ICT лиценз (European ICT Driving Licence) .

5. Набор от инструменти и ръководство за преподаватели и студенти.

Разработените от екипа документи включват: описание на средствата за оценка (използвани при пилотното обучение), средства за съвместно изграждане на

проекти, примери, форми и образци на документи. Всичко това е събрано в един общ пакет, който е достъпен и чрез уеб сайта на проекта [6]

Разработеното ръководство съдържа: спецификации и съдържание на модула за оценка, инструкции за преподавателите за модела на обучение в обучаващия модул, инструкции за методите за оценка, инструкции за бизнес случаи за колаборативно обучение, инструкции как да се разработват пилотни бизнес случаи за съвместно креативно изпълнение, инструкции за използване на виртуална платформа за колаборация, инструкции за изграждане на виртуална колаборативна среда, инструкции за оценки на базата на обратни връзки, инструкции за това какви аспекти следва да се имат предвид при интернационална колаборация за обучение и бизнес, образци и форми, използвани за самооценка.

В заключение следва да се отбележи, че е създадена обща оценъчна рамка за определяне на базовите ключови компетентности, свързани с предприемачеството и социалната активност, която би могла да се използва като основа за обсъждане изграждане на единен стандарт.

Литература:

1. EACEA/Eurydice. 2012. *Developing key competences at school in Europe: Challenges and opportunities for policy*. Brussels. Retrieved from http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/145en.pdf.
2. <http://fairshare.eu>.
3. Terzieva, L., Luppi, E., & Traina, I. (2015). Teaching and assessing transferable/transversal competences: The case of SOCCES. *Journal of Science & Research*, 8, 25-56.
4. Luppi, E., Bolzani, D., Terzieva, L., & Traina, I. (2016). Teaching and assessing transferable competences: The case of entrepreneurial competences. Paper presented at the 2016 EURAM Conference, 1-4 July 2016, Paris.
5. <http://www.resseepe-project.eu>
6. <https://www.socces.eu>.

THE ASSESSMENT FRAMEWORK FOR THE TRANSVERSAL COMPETENCES

Georgi Todorov, Margarita Todorova, Liliya Terzieva

Abstract

The paper introduces the assessment framework for the development of two basic transversal competences - the 'sense of initiative and entrepreneurship' and 'social' competences.

The main results of the execution of the European project SOCCES – SOCIAL Competences, Entrepreneurship and Sense of initiative development and assessment framework are provided.

The core of the research contains: Baseline study-current assessment practices and learning environment, Design of flexible, collaborative assessment module, Prototype assessment module course and validation study on assessment method, Assessment framework and methodology, Toolkit and guidelines for teachers/practitioners.